

Márk evangéliuma

Lekció: 2Kor 3,4-18
Textus: Mk. 12, 13-17

2012. márc. 25.
Gazdagrét

A csapda

Nő a feszültség és záporoznak a kérdések Jézus körül: „*Milyen hatalommal cselekszed ezeket?*” (12,28) „*Szabad-e adót fizetni a császárnak?*” Mi lesz a feltámadás után? (12,23) A jeruzsálemi templom felett mondott ítélet óta már csak napok, órák kérdése, hogy mikor sikerül Jézust elfogni. A főpapok és az írástudók csapdában érzik magukat. Minél hamarabb el kellene takarítaniuk azt a Jézust, akinek szavára tömegek lesnek. A helyzet kénye, hiszen Jézus Messiás-királyként bevonult Jeruzsálembe, éppen az Egyiptomból való szabadulás ünnepe előtt pár nappal. A helybeliek és a több tízezer zarándok arra készül, hogy felidézze, hogyan szabadította meg Isten népüket a fáraó elnyomó hatalmától. A jelen kor elnyomói, a rómaiak nem véletlenül idegesek; könnyen lázadás törhet ki. A vallásos vezetők pedig attól félnek, hogy ha elfogják Jézust, szembekerülnek a tömegekkel, és ez felkorbácsolja az indulatokat. Ha pedig nem fogják el és nem némítják el, ki tudja, mi lesz mindennek a vége. Csapdába kerültek.

Ezért úgy döntenek, hogy éppen abból fognak előnyt kovácsolni, ami látszólag hátrányukra van: csapdát állítanak Jézusnak. A csapda kísértés, próba, amely megvizsgál. Világosságra kerül, ami a felszínen láthatatlan. meglátszik, hogy kik vagyunk valójában. Lássuk hát az olvasott szakasz alapján: mi Jézus csapdája és hogyan viselkedik, amikor tört vetnek neki; melyek a mi csapdáink; és milyen kiútra vezet Jézus.

I. Jézus csapdája

A vallásos vezetők tökéletes csapdát eszeltek ki, amelynek felállítását néhány farizeus és ún. Heródes-párti emberükre bízták. Alattomos és veszélyes tört állítottak, aminek része volt a pszichológiai hadviselés, valamint a politikai ellehetetlenítés. Ha felidézzük magunkban, hogy Jézus milyen óriási nyomásnak van kitéve ezekben a napokban, érezzük, hogy milyen alattomos a kísértő hízelkedő, simulékony közelítése: „*Mester, tudjuk, hogy igaz vagy, és nem tartasz senkitől, mert nem veszed figyelembe az emberek tekintélyét, hanem az igazsághoz ragaszkodva tanítod az Isten útját.*” Minden egyes szó igaz, és annál veszélyesebb és álnokabb a támadás, amit Jézus ellen intéznek. Ironikus, hogy a főpapok és írástudók azzal küldik embereiket, hogy „*tudjuk, hogy igaz vagy*”, miközben amikor Jézus visszautalja nekik a felhatalmazására vonatkozó kérdést Keresztelő Jánosra utalva, azt mondták, „*nem tudjuk.*” Igen, olyanok ők is, mint sokan, amikor az tűnik célravezetőnek tudnak, máskor meg mindent letagadnak.

A hízelkedő beszéd persze csak arra való, hogy elaltassa az éberséget és az áldozat gyanútlanul besétáljon a csapdába. Az igazi csapda politikai (valamint teológiai is): „*Szabad-e adót fizetnünk a császárnak, vagy nem? Fizessünk-e, vagy ne fizessünk?*” Halálos méreg! Miért?

Az adófizetés – és itt az ún. fejadóról esik szó a római megszálló hatalom részére - kétszeresen is fájdalmas a hithű zsidóságnak. Egyrészt emlékezteti őket arra, hogy nemzeti függetlenségüket elveszítették és Júdea római provincia lett. Annyira érzékeny ez a kérdés, hogy amikor Kr. u. 6-ban bevezették ezt az adót, azonnal lázadás tört ki a rómaiak ellen. A lázadást hamar leverték, de a nemzeti érzelmek azóta is összekapcsolódtak azzal, hogy a gyűlölt adót nem kellene fizetni. Másrészt azonban a hithű vallásos zsidóság bálványimádást is látott az adófizetésben. A pénzérme nem pusztán a császár (Tibériusz) arcképét hordozta, ami a „ne csinálj magadnak faragott képet” parancsolat megsértésének számított, de vérlázító feliratot is olvastak rajta: „Tiberius Caesar Augustus, az Isteni Augustus Fia”. Ha tehát valaki igaz hívő zsidó, elkötelezett hazafi, hisz Isten királyságában, elképzelhetetlennek tartja, hogy lehet Istent úgy imádni, hogy közben fizeti az adót. Látjuk már, miért életveszélyes a csapda. Jézus csak rosszul válaszolhat. Ha azt mondja, hogy szabad fizetni az adót, nyomban elveszíti a tömegek támogatását, akik az előbb elmondottak fényében tekintenek rá, mint Messiásra. Azt várják tőle, hogy mondjon nemet az adóra, a kiszolgáltatottságra. Ez esetben pedig már könnyen eltehetik láb alól az ellenségei, hiszen senki sem fog már lelkesedni érte. Magára hagyják, és ezzel a vallásos vezetők dilemmája megoldódik. Amennyiben pedig azt mondja, hogy nem kell adót fizetni, azon nyomban kész ellene a vád, amellyel a rómaiak elé citálják: felforgató, lázító. Tökéletes csapda.

Mit tesz Jézus? Először is, átlátja a képmutató és alattomos hízelkedés mögött megbúvó ellenséges szándékot: „*Mit kísértetek engem?*” Tényleg nem embereknek akar tetszeni és megfelelni, és ezért nem tudják lépre csalni. Nem hajladozik erre majd arra, felülvén a simabeszédűeknek. Nincs szüksége erre – szabad és erős ember. Majd kétszeres választ ad a küldötteknek. „*Hozzatok nekem egy dénárt, hogy megnézzem. Hoztak egyet...*” Ez pedig lebukás. Tudniillik éppen a zsidók érzékenysége miatt a mindennapi használatra olyan pénzérme is forgalomban volt, amelyen nem volt látható a császár arcképe és a sértő felirat. Jézus azonban leleplezi a képmutatást: nektek ott lapul a zsebetekben a császár érmeje; akkor miről beszélünk? A válasz másik része a sokat idézett, híres kijelentés: „*Kié ez a kép és ez a felirat? – A császáré. – Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené.*”

Jézus válasza nem egyértelmű, és azokkal az írásmagyarázókkal tudok egyetérteni, akik szerint szándékosan nem az. Jézus nem tanítást kíván adni ezen a helyen az adóról, politikai és isteni hatalomról, hanem egyrészt isteni bölcsességgel és eleganciával „kisétál” a halálos csapdából, másrészt rámutat arra, hogy az ellenségei által felvetett dilemma hamis. Az egész alapvetés téves, tudniillik nem abban fog eldőlni, hogy valaki hűséges-e Istenhez, vagy nem, hogy fizet-e adót a császárnak, vagy nem. Nem jól kérdeznek, nem jól gondolkoznak, mert nem ezen múlik, hogy hűségesek-e Istenhez. Akár fizettek adót, akár nem – ezzel nincs lerendezve az, amivel Istennek tartoztok: „*Adjátok meg ... Istennek, ami az Istené.*” Jézus tehát visszautalja a kérdést, amely szerint mindenki maga kell, hogy megbirkózzon azzal, hogy mivel tartozik a császárnak, és mivel tartozik Istennek.

II. A mi csapdánk

A Jézusnak állított csapda története rámutatott a korabeli istenkeresés zsákutcájára: ott vélték megtalálni Isten szolgálatát és dicséretét, ahol az nem dőlhet el végérvényesen. Végtelenül leegyszerűsítve kapcsolták össze az adófizetést Isten szeretetével: ha fizetsz adót, hűtlen vagy, ha nem fizetsz, rendben vagy. Innen jön a kérdés: szabad-e adót fizetni a császárnak? Jézus pedig válaszában megkülönbözteti e kettőt (adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené). Mindjárt látni fogjuk, hogyan születik ebből a mi csapdánk.

A modern ember olvasata gyakran az, hogy természetes, hogy Jézus elválasztja ezeket, hiszen mi köze van Istennek adóhoz, politikához, nemzethez, közülethez, gazdasághoz... Igazolva láthatja magát Jézus szavaiban, aki mintha két külön világnak tartaná a „császár” és az Isten világát. A császár világa az állam, az adó, a vállalkozás, az oktatás, az egészségügy, a törvényhozás, a politika, a pénz, a karrier, a hatalom – azaz „realitások világa”; míg Isten világa a benső, a személyes, a lelki, a szívbeli, a vallásos, a spirituális – azaz az „idealizmus világa”. És lám, Jézus is szétválasztja ezeket. Ezzel pedig megérkeztünk a mai kereszténység csapdájához, amelyben e két rossz olvasat egyszerre jelenik meg. Hogyan?

Az egyik tábor azonosítja egy-egy ügy képviselőjét Isten szeretetével, az iránta való hűséggel, miközben a másik tábor teljesen elválasztja ezeket egymástól. Az egyik oldal azt mondja, hogy csak az az igaz keresztény, aki pontosan megfizeti az adóját. A másik oldal meg néz, hiszen mi köze Istennek az én adómhoz? Az egyik oldal csak egy bizonyos politikai párt oldalán tudja elképzelni a hiteles keresztényeket; a másik oldal szerint Istennek semmi köze a politikához. Az egyik oldalon azok vannak, akik szerint ha valaki külföldre megy dolgozni, hűtlen népéhez, és így Istenhez is, aki őt elhelyezte a világ népei között, a másik oldalon még a kérdés felvetést sem értik, hiszen mi köze Istennek ahhoz, hogy hogyan boldogulok. Az egyik oldalon hűséges kereszténynek tartják azt, aki nem támogatja a házasság előtti szexet, a másik oldalon azzal érvelnének, hogy Istent egyáltalán nem érdekli a szexuális életünk. Az egyik oldal rosszul teszi fel a kérdéseket: szabad-e politikai párt tagjának lenni, szabad-e az adófizetésben kikapukat keresni, szabad-e külföldre menni munkát vállalni, szabad-e alkoholt fogyasztani, ha valaki Istennek kedves életet akar élni. Azaz egyetlen dologban történő állásfoglalást azonosítanak az Isten iránti hűséggel, szinte *bezárják Istent* ebbe az ügybe. A másik oldalon meg egyáltalán nem teszik fel a kérdést, mert úgy vélik, Istenre a dolgoknak csak egy másik része tartozik; ők *kizárják Istent* az élet számos területéről. Mindkét út céltévesztés, hiszen mindkettő kikerüli azt, amit Jézus középpontba állít: „*Adjátok meg ... Istennek, ami az Istené.*” És ezért mindkettő elmegy az egyetlen igaz és fontos kérdés mellett: Mivel tartozom Istennek - és ennek fényében mivel tartozom a „császárnak”? Ez a mi csapdánk. Hogyan értsük tehát Jézust, aki megkülönbözteti, de nem választja szét Isten és a császár világát?

III. A jézusi kiút

„*Adjátok meg ... Istennek, ami az Istené.*” De mi az övé? Lépünk egy lépéssel vissza, és lássuk meg Jézus érvelését: „*Kié ez a kép és ez a felirat? – A császáré. – Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené.*” A római

dénáron a császár képe van – az tehát az övé. Azzal neki tartoztok. De mi az Istené? Nyilvánvalóan minden az övé. Jézus nem gondolhatott kevesebbre, mint hogy magunkat, szívünket, szeretetünket adjuk neki.

Ha annál a gondolatnál maradunk, hogy minden és mindenki azé, akinek vagy aminek a képe, pecsétje van rajta, akkor érdemes azt a kérdést feltennünk, hogy az ember vajon kié, kinek tartozunk magunkkal? A bibliai válasz itt is az, hogy annak, akinek képét hordozzuk. Igen, az ember, minden ember teremtésénél fogva Istené, mert Isten képét hordozza. A Biblia szerint az ember ember-volta abban van, hogy Isten képét hordozzuk, Isten képére formáltattunk. Mivel tartozunk hát neki? Hogy ránézzünk, hogy ránézve, azaz vele közösségben éljünk, hogy valamit lényéből visszatükrözzünk, bibliai kifejezéssel dicsőségét kisugározzuk. *„Adjátok meg ... az Istennek, ami az Istené.”*

De mi éppen ezt nem tudjuk és akarjuk tenni. Mindig reá nézve járni, mindig benne élni a közösségben, mindig őt keresni? Inkább bezárjuk egy ügybe, vagy kizárjuk más dolgokból... Igen, nem ragyogunk, dicsőségének híjával vagyunk, istenképűségünk megromlott, megfakult. Ez éppen abban nyilvánul meg, amiben Jézus egészen más: ragaszkodik Isten igazságához, és nem keresi az emberek tetszését, az emberek dicsőségét, a saját dicsőségét. Tökéletesen elég neki, hogy az Atya dicsőségét keresi, és megad neki mindent, ami az övé.

Igen, mert ő Isten tökéletes képe. És amikor beletekintünk ebbe a képbe, Isten tökéletes képébe Jézus emberi arcán, tiszta, igaz és ragyogó lényében, mintegy tükörben meglátjuk a saját eltorzult képünk. Amikor belenézünk a tisztába, megérezzük szennyes voltunk. Amikor beletekintünk az igazba és szeretőbe, lelepleződik hamis és önző mivoltunk. Ezért kell Jézusnak meghalnia. És mit tesznek vele? Bemocskolják, kigúnyolják, összetörik az arcát, a lényét, isten képét. Köpdösik, véresre verik, tövisszorosít nyomnak fejébe. Olyanná teszik, tesszük Jézust, Isten tökéletes képét kívülről, amilyen a lelkünk belülről. Legyen olyan, sőt, még gyalázatosabb, mint mi! Akkor majd rá tudunk nézni úgy, hogy nem kell félnünk tőle. Sőt, akkor van miért elfordítani a fejünket, és megvetni őt.

Azután egyszer mégiscsak rá kell nézned – és meglátod magadat. Saját összetörtségedet az ő összetörtségében, saját istentelenséged az ő Istentől elhagyott voltában, saját ítéletedet az ő bűnhődésében. És ami eddig taszított, az vonzani kezd, ami eddig utált volt, az drágává lesz. Látod és nézed őt... és már gyönyörködsz benne. És amint gyönyörködsz benne, mint megváltódban és szabadítódban, elkezd helyreállni rajtad, benned is az Isten képe. A nagy titok kibontakozik: *„Mi pedig, miközben fedetlen arccal, mint egy tükörben szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan, ugyanarra a képre formálódunk át az Úr Lelke által dicsőségről dicsőségre.”* (2Kor 3,18) Jézus rajtad, Jézus képe benned. És amint ez elmélyül, kiszabadulsz a csapdából. Mert tudod, hogy semmi sincs, amihez neki ne lenne köze, de azt is tudod, hogy a vele való kapcsolat sokkal nagyobb, mélyebb, szélesebb, átfogóbb, mint egy-egy ügy. Nem kell már őt sem bezárnod, sem kizárnod. Újra és újra fel tudod tenni a kérdést: mivel tartozom neked, és mivel tartozom másoknak?

Lépjünk ki a csapdából: Adjuk meg Istennek, ami az Istené, és akkor meg fogjuk tudni adni a császárnak, ami a császáré! Amen!

Lovas András